

2

Incipit Notabilis questio de Custodia
ligue et corde bñ tumināda vñbil. Mgri
Johānis gerson sacre theologie doctoris
p̄clarissimi et Cancellarij parisiē. **C**

Veritur. An male loqui d̄ alijs in eo
tū absentia sit semper peccatū. Videf
q̄ sic. quia nullus vellet q̄ hoc de se
aut sibi fieret. ergo id nec facere debet alijs aut
contra alios. sequencia tenet per illā generalez
dini et humani iuris regulam. Qd tibi nō vis
fieri alteri ne feceris. D; in oppositū arguit q̄a
si sic tue vere totus mūdus esset in peritulo dāp
nācōnis perpetue. et etiā mlti religiosorū. Nam
omniter cum hoies conueniūt declinant facili
me ad loquendū de absentib; et vtinā tā cito de
eor; bonis sicut prohdolor de eorū malis. Non
nunq̄ aliqui loquuntur de mala vita politiam re
genciū et aliorum seculariū ut aiūt nō mala in
tentione. Pro responsione itaq; sciendum q̄ ac
tio moralis libera accipit vituperiū ul̄ laudez et
peccatū ex suis circūstancijs. et spāhter ex cāstā
tia finis. Inquirendum est igitur ad quem finē
dicitur malum de absentib; et occurrunt sex hēs
gñales. Qñq; em̄ hoc fit ad instructōez p̄nciū
et id audienciū ut caueāt simile facere malum.
Qñq; fit ad p̄ntium cautelā ne. s. ex ignorācia

deceptantur per malā aliorū societate q̄s p̄sumūt
esse bonos. **Quāq;** fit ad utilitatē absentū ut viz
p̄ntes eis referat p̄ ipsorū correctōe ⁊ emendacōe
Quādoq; fit ex quadam sp̄assioe amicitia ut
scilicet seipsum et audientes referens prouocet
ad orandum instantius pro aliorū peccatis et
eorū conuersione. **Quādoq;** v̄s fit ex sola cu
ritate et assueta loquacitate et quadam libi
dine loquendi de alijs. **Quandoq;** aut fit ex o
dio vel inuidia ⁊ p̄ diminucōe fame alieno ⁊ ex
aī indignatione. **Primis** q̄tuor modis p̄t esse
n̄ solū licitū ymmo et meritoriuū ēferre mala ab
sentū dūmō tam̄ nō intendat alius finis q̄ ali
q̄s p̄notatorū q̄tuor finiuū et si nō misceat alia in
tencō ferreata et sibiip̄li mētēs. **Atq;** dū bene
p̄uideat ue sint falsa ea que dicūt aut in malo
v̄tra q̄ in se sunt per referentē ampliata ā forsi
tā sinistra interpretata. **Aut** etiā q̄ n̄ plus noceat
tal̄ locū absentib⁹ et eorū fame q̄ p̄sit p̄ntib⁹
et eorū edificacōni. **Quā** p̄ paruo bono olequēdo n̄
est magnū malū cōmittendum. **Dubiungam⁹**
ēē celusō; scđam talē **Male** loq̄ d̄ absentib⁹ ad
solū satisfaciēdū p̄prie loq̄ratī ⁊ libidi loq̄ndi
d̄ alijs qui ē quintus modus seu finis inter p̄
factos etiam si pro sola deductione temporis et
quasi pro solatio hoc fiat ut sic tempus sine te
dio trāseat. **vix** aut nūquā excusatur a peccato

et sepi⁹ transit in mortale peccatū. Tale em̄ ver-
bū nō est otiosum. de quo iuxta terribilez verita-
tis cōminacionem sumus reddituri rōnem. sed
et cōmūter p̄ciosum ⁊ multiplicat nocētū. **P**ā
hēm̄us ex tali verbo occasionem ⁊ tacōnem mag-
nē dāpnificacōnis ahorū in sua fama. etiam per
hoc cadūt sepi⁹ tē loqūtes q̄ audientes. vel
in dignacōnem cōtra eos de q̄bus fit oblocutio
vel in falsam iustificacōnem ppriaz tē cordis q̄
oris dū viz cogitacō interior pensans cōtra se pos-
tā aliena mala et sua ppria mala q̄nq; similia
aut maiora palpans tumet ⁊ inflatur dicendo
Gratias tibi ago dñe deus. q̄a nō sum ego talis
qual iste de quo tāta mala referūt. Et sic miser-
tadit in foueā quam fecit. ⁊ cū illo euangelico
phariseo false iusto fit p̄ccōri quem ipse iudicat
si nō semper deterior ei. tam̄ p̄pter suam supbiaz
similis quia etiam peccator ut alius ⁊ si nō alio
mō. Et hoc pharisaicū tam in loquentiū quam
audientium cōcipitur facillime et fit salte; affcū
etiā si ratio videatur iudicare aliter ⁊ id ore ma-
nifestare minime attemptet.

R quis autē quereret signū quomō sciet
q̄n ex bono fine loquatur. a malo. de ma-
lis pprii. responditur q̄ dum loquit aliquis
ad bonum illius cuius mala cōmemorat. ut pu-
ta in se ⁊ audientibus puocet mētem ad orādū

pro emendatiōe talis. **N**ecessarium est ut senti
at tunc in se quandam ad eundem de quo fit ser
mo compassionem piam dulcemq; misericordēz
7 caritativum affectum. **E**t etiam requiritur ut
non nimis longum terat sermonem de tā ma
la materia et despiciabili. **S**icut pia et benigna
mater non delectatur in narrando longe mala fi
lij sui. **N**ec etiam dicit illa nisi ex necessitate ut
puta ipsi medico aut illis qui eius saluti pote
rūt prodesse et malum adiacens auertere. **V**ic
narrando suspirat alte tristat. dolet et abbreviat
sermonem quantum preualet. et quantum vi
detur sufficere ad ostētionem in firmitatis que
sibi tante tristitie causa existit. **D**ed dum quis
loquitur malum d alijs ex loquatitate sunt sig
na opposita. **Q**uoniam tunc sentit indignatiō
nem animi contra eos de quorum malis loquit
et cum quadam amaritudine fellis corrodit et
mordet ipsos absentes. 7 verbis suis venenatis
linguaq; sua et gladius acutus acuta lacerat
et dilaniat sine misericordia et sine aliqua con
passione. **N**ec ponit finem verbis suis quia sa
cra neq; eius vitia inuidia quā licet crudas
omnes carnes et totum sanguinem eius quem
deorat quā tum in eo est absumerunt. **E**t quā
uis conscientia sua sibi clamat q; taha agendo
neminem edificet et nonnunquam audientes

scandalizet nō tñ adhuc cessat qñ quātū tēpus
patitur venena sua tōlter effundat. **I**te signū
ē nō fallax cū sic malum loquēdo de absentibus
eos corrigere nūme curet. **H**oc autē sciri pōt ex eo
quia pñtibus nō cōmittit ut absentibus carita
tiue ea q̄ ipse inuide refert d̄ nūcient ymmo pe
sepe postq̄ ad cor reuertitur timet ne id faciant q̄
si factū foret nō equo aīo sustineret. **N**on quia
doleat d̄ alterius iniuria et sua propria culpa s̄
magis de sua vilificōne ex detractionis nota
Rollet em̄ **S**tractor reputari q̄uis esse n̄ vitet
Item signū efficac̄ videtur vt loquens malum
d̄ alijs interroga cor suū coraz cordis ispecto e
do cui mentiri non potest q̄uis possit mentiri
iniquitas sibi ipsi et q̄rat an vellet q̄ alius sic loq̄
ret de se corā alijs ea intēōe ea forma et sic de ce
teris circūstancijs quaher ipse loquit̄ de alijs
Et ni fallax ut frequēter respōdebit sibi cor suum
si mendacit̄ cū veritate supremē voluerit se hoc
neq̄q̄ velle. **D**ignū ergo mali est. **H**oc clauo re
tūdit nōnullos excusacō falsa et frivola q̄ cū lo
cuti fuerūt ad libitū suū de p̄rimoz suoz ma
lis audeat si sup hoc obiurgat̄ dicere etiam qñ;
cōstant̄ licet mendicatur se hoc fecisse nō mala
intēōne neq; aīo cuiq̄ nocendi q̄ nullo mō ex
invidia **E**t si rursum interrogantur. **A**n ego ex
singulari id egerūt dilcōe et aicitia et ad magnū

perfectū aut modū absentū et an similia dilec-
tionis et amicitie signa velint erga se similitere
fieri laqueis propter ita ita capti et irritati sunt.
ut vel manifestū cōscientiā suā proferre mēda-
tū vel verbū iniquū et dolosū in iuste dixisse cō-
firmū fati cogant. Quorum utrumque malum est
Malū igitur et valde malū in laqueis periculosū est
hoī eē promptū ad loquēdū malū s̄ absentibus etiā
ceteris malū que inde sequūtur circūscriptis. Mens-
tā loquētis quā audientū impedit a melioribus et salu-
taibus postmodum ex hoc etiā i vita. Cū em̄ exp̄ fu-
erit orādo et s̄ huiusmodi ad mētem redeūt placeat et
displiceat tū quodā quā violentia quā prius incaute con-
misit vel admisit tū mala displicentia. Quāto cō-
sultius ē itaque loquēdū bonis et peccatis et malis
apprensū quā ita rodere debet camino alios. Vir etiā de-
miq; huius mensura quā miscet trahat semper de-
teriorē et pene in nullo excuset a alleviet ut sic fi-
at super modū peccans peccatū. quā unū a simplex pec-
catū nō sufficiat i perniciē ipsius loquētis. Venia
mōne ad delusōz etiā viz loquēdū malū s̄ alio ad fi-
nem scriptū scz directe ex odio vel invidia est sem-
per peccatū. Et quādo notabiliter per hoc leditur
fama aliena et dum loquens hō aduertit in sua
conscientia aut advertere poss; et sciet ē quivis
peccatum sepius quā furtum a quaz foret usus

carminū in sexta feria ul' ieiunij ecclie magni cuius
aiq; dura est hec sententia s; vassima. Salubre
itaq; consiliū est ad vitādū tam grāde anime pe
niculū ut homo discat ⁊ assuescat ita honeste loq̄
de absentib; sicut loq̄ndū eēt si ipsi adessent et
psonalē sermonē de se violatum audirēt. Itē;
ut hō timorē dei semp habeat pre oculis cordis.
qui vtiq; vbiq; p̄ns est et in cui⁹ conspectu loq̄
tur. Non aut solū hoc sed et cor intuetur et red
det tempore suo vnicuiq; iuxta opera sua. Oret
ergo n̄re est q̄hbet ut ponat dñs custodiam orī
suo. Sed et audiētes caueant sibi ne sint pru
rientes aurb; ut dlectet eos audiē aliena mala
Quia iuxta bñ ihero. vassimā sententiā. Equē
reus ē qui strahētem libentē audit sicut hñs q̄ s
trahit ymmo nōnūq; amphori reatu cōstringit
p̄tē p̄sita alteri occasione. Si em ipē nō libenter
audisset alē forsan tacuiss;. Et ut amplius per
timescam; tā periculosū lingue vicū. Adūcendū
ē q̄ cōiter doctores ipm nō solū cōparat furto s;
et homicidio ymmo ⁊ p̄ferūt hac racōne. quia i
homicidio occidit corpus vnū in detractionis ve
ro vicō occidūt; aīe pluēs. Quia anima detra
hētis aīe detractorem libenter audiētū et qñq;
etiā aīa eius cui strahitur. Itē q̄a nōnūquā fa
cilis satis fit p̄homicidio et furto corporali q̄
p̄ huiusmōi homicidio ⁊ furto spūali s; detracōe

Facō quia in illis quantitas dampni estimari
pōt. et sic corrēdens emenda subsequē. **I**n istis au
tem nequit. tñ nō possit constāe in quot hoīnū
corda mediate vel immediate detrahens bonam
opinionem ⁊ famā eius cui detrapit occidit atq;
furtive bonū fame qd̄ inter omnia alia corpora
ha ⁊ hui⁹ vite bona multum est pretiosū subtray
it vñ et difficultē satisfacere ipō leso potest. cū tñ
iuxta bñ. Aug⁹. dictū. Peccatū nō dimittitur n̄
restituatur ablatū. quō autē restituet cum ignoz;
quātum debet. **I**temq; inter cetera peccata istud
videtur quodammō in humanius et bestillius.
quia lupinū dicitur namq; q̄ nisus nisi nō ome
dit nec canis canem. nec bestia aliq̄ bestiam sue
sp̄ci. s; bñ aliter sola lupa excepta. que ut aiūt
cū fame p̄mittit lupū comedere nō veretur. sic et
detractor homo hoīem sue nature cōsortem tāq̄
lupa rapacissima detib⁹ detractionis rodere con
medere et occidē nō erubescit. **I**n hoc a lupa dif
ferēs q̄ illa cōmodit carnes recentes. ip̄e autem
quāq; carnes fetētes ⁊ iam putrefactas cū iam
viz nō tñ viuīs. s; et dudum iā mortuis dentes
mordaces stractōie infigit. **D**abo iandū malū
et valde odiēdū. **S**ñ g⁹ sapiens vocat stractōes
deo odibiles. cū tñ scriptū sit d̄ deo. **N**ichil odisti
eorū q̄ fecisti **I**n signū magne stractōis haut du
biū p̄ci stractōis d̄: d̄s odiē stractōes q̄ nichil

odire solet eorū q̄ fecit. **A**ut restat dicere q̄ de
tractores non sint factura sua. **N**on quidem secū
dū essētā s̄ p̄pter singulare in eoz maliciā. **U**nd
et hac d̄ causa beatus augustin⁹ de sciētia ⁊ vita
vtiq; p̄clarissim⁹ ad tantū d̄ testabatur hoc vi
tium vt circa mensam vbi dicit de facili lingue
p̄cām iuxta beati gre. de diuine epulone sententiā
se in miscet sc̄z hec metra ut in eius legēda inue
nitur scripta haberet. **Q**uisq; amat dictis ab
sentū rodere vitā. **H**anc m̄sam nouerit i dignaz
fore sibi. **E**t ut factū apparet qd̄ scripto statuē
rat. **C**ū quidā episcopi vt ibide; legit ad eius
m̄sam cepissent incaute lasare linguā in detrac
tionē absentū ayebat nisi cessarēt ipse illa me
tra delē et de m̄sa recedere v̄liet. **H**inc etiā q̄ reli
gionū fūdatores s̄dētātes multiplex in lingue
vicio p̄dere aie periculū s̄aretūt p̄uidissime pro
summo remedio iuge p̄ loco et tēpore suis seq̄ci
bus silentium certas penas in robur sanzionū
suarū cōtra trāsgressores adiacentes. **E**t clarū est
experientia docente q̄ vbi censura hec silēciū ob
suat̄ artius ibi religio viget laudabil⁹ ⁊ perfec
t⁹. **P**orro quāq; custodia oris cuiq; sit n̄cāria
p̄pter cauenda mala p̄tracta specialit̄ tñ hec oppo
tuna est religiosis et sacerdotib⁹ cristi quozū ora n̄
diabolicis iaculatoribus s̄ diuinis die noctuq;
laudibus repleta eē debent. maxime etiā; p̄opt̄

illa tremenda sacrosancta corporis et sanguinis
mysteria que ipsorum ora quasi quotidie tangere
habent. Demum male loqui volens de alio debet
primum considerare seipsum. fragilitatem suam. et pro-
prios defectus. et quomodo indiget etiam ipsa mise-
ricordia dei ne cadat. sicut ille cecidit de quo loqui
intendit. ymmo iam similiter et forte plus graviter
cecidisset nisi diuina gratia se perseruasset. **Re-**
mo quippe est sanctus aut innocens viribus suis
Penset quoque si ipse esset in statu aliorum ut alii
faciunt faceret et quatenus peius. **O**ccasione namque
petrandi que valde multiplex est data. difficile est
non peccare. ymmo singulare dei donum tunc pec-
catum posse vitare. **N**am si homo qui non nisi
se et linguam suam regere habet ita sepius deficit
occasione se offerente. non cadat tam facile in pecca-
tum detractionis et cetera mala nec possunt esse
dominus sui ipsius. quid rogo hic estiare pie debet
de ceteris qui non solum se sed et alios multos
diuersorum et mirabiliu morum regere habent. **N**on
ne si qua viscera pietatis et fraterne caritatis in
eo fuerint per hiis talibus si non omnia punctua-
liter ad rectum dirigunt. magis deuote orabit. quam
detraitorie lacerabit. **N**e gratiabit itaque deo qui
se in tuto collocauit. et compatietur fratribus. quia
omnes unum habemus patrem in celis. tamen varijs et
multis periculis. etiam non tantum pro se sed et pro omnibus

salute expositis. Deniq; timeat nichilominus
sibi usurpare diuinū iudiciū cū nō ueretur iudi-
care alienum seruum q̄ suo dño stat aut cadit.
Stabit autē potius qm̄ potens est deus stabili-
re eū. Hoc em̄ pie debet potius p̄sumi q̄ ut odēp-
netur. Talia em̄ innumera in scripturis sacris
sūt et ex dictamine etiam pluā similia sūt iuis
tam diuini q̄ humani quib⁹ homo se iuuare cō-
tra tā pestiferū viciū lingue poterit piter ⁊ muni-
re. Que et diligēter debet attendere et adūtere et ī
effectū deducere ne alias frustra sit quit q̄ boni
agit. Aduertat etiam q̄ licet pene totum huma-
num genus peccato lingue imuniter piclitateur
Pauca tñ sūt q̄ debite inde oterā² ostēatur et satī
faciant. ymmo repūtur nonnulli a deo mentis
et oculis ceci q̄ detractiones adulaōes calūpni-
as et ceteras manifestas oris dāpnandas neq̄
rias non reputent apud se p̄ peccatis. Qui si fo-
ret de laycoꝝ numero litteras ignoꝛatiū vidēt
ut cūq; excusandi nē autē excusacōnē nullā ha-
bent d̄ peccato suo. q̄a p̄hdoloꝝ lāti et clerici et
qñq; habiti religiosi sunt. Timere q; merito d̄-
berent ne si abutantur lingue sue beneficio ad d̄-
um laudandum et ppriam salutem operando cō-
cesso in extrema necessitate sua vidlicet in hor-
renda mortis hora vsus debitus taz nobil̄ domi-
iusto si iudicio subtrahatur cum eo permāximo

indigebūt ad cōfitendū peccata sua. et exponē
dum necessitates suas. et ad omendas animas
suas. deo et sanctis suis et eorum amicis. **¶** **¶** **¶**
q̄ intendebamus ⁊ forsan diūtius q̄ sbueram⁹
de vicō lingue differuimus. s̄ nemini displiceat
nullus sinistre diuidicat. p̄ omum bono factum
est. coram deo loquimur. nulli in contemptum

Explicit questio notabilis d̄ Custodia lin
gue ⁊ corde bene tuminanda. **Venerabilis**
viri magistri **Joh̄ Gerson.** **Sacre theo**
logie doctoris. et **Cancellarij** parisiē.

